

BESZÉLGETÉS KOLLARIK TAMÁSSAL

Kemény versenyben

SOÓS TAMÁS DÉNES

ÚJ KIHÍVÁSOK, MODERN PLATFORMOK, GONDOS MECENATÚRA, A NEMZETI FILMINTÉZET A JÁTÉKFILM MELLETT A FILMKULTÚRA MÁS TERÜLETEIT IS TÁMOGATJA.

• *A Nemzeti Filmintézet a Filmalappal szemben a mozgóképszakma egészének támogatását magára vállalja. Milyen változást jelent ez a korábban a Mecénatúra Programhoz tartozó műfajok finanszírozásában?*

A Filmintézetben egyesül a Filmalap és a Médiatanács által létrehozott Magyar Média Mecénatúra program működése, vagyis az elsősorban – gyártástámogatás felől közelítve – a moziforgalmazásra és az elsősorban televíziós forgalmazásra szánt audiovizuális tartalmak támogatása is egy rendszerbe került. Két döntőbizottság állt fel, amelyek egymástól függetlenül végzik a munkájukat: a Film-es Döntőbizottság azt a feladatot viszi tovább, amelyet a Filmalap látott el, a Televíziós Döntőbizottság (ennek tagja Kollarik Tamás – *A szerk.*) pedig a Mecénatúra működését folytatja, kiegészítve a televíziós filmsorozatok támogatásával. A Filmintézet, a TVDB, sok esetben átveszi a Mecénatúra Program működési struktúráját, megmaradnak a szakmai bírálóbizottságok a különböző műfajok pályázatainál.

Jelentős változás történt a rendelkezésre álló keretösszeg tekintetében, a Mecénatúra által működtetett támogatási területeken a kétszerese nőtt a keretösszeg. A Médiatanács az elmúlt 9 évben évi 3,2 milliárd forintot fordított a Mecénatúra működésére, amely integrált médiatámogatási programként a magyar audiovizuális szektor támogatta. Ennek az összegnek nagyjából a feléből helyi és körzeti médiaszolgáltatókat (tévéket és rádiókat), és az általuk gyártott műsorokat támogatta, míg nagyjából a másik felét, évi 1,5-1,7 milliárd forintot fordított dokumentumfilmek, animációk, televíziós játékfilmek, kísérleti és kislátványos filmek, online filmek és további tartalmak támogatására, mintegy 11 pályázati kiírást

működtetve. A Filmintézetben több mint 3 milliárd forint áll a független televíziós filmek támogatására, amely kiegészül még a televíziós filmsorozatok támogatására szánt összeggel is.

• *Újdonság az is, hogy a tévéfilmek esetében is lesz forgatókönyv-fejlesztés.*

A Médiatanácsnál is volt forgatókönyv-támogatás az Egri Lajos-pályázatban. Évente 10-15 szinopszist, forgatókönyvet támogattunk, és a nyertes pályázókat köteleztük arra, hogy a nekik megfelelő gyártási pályázatra is beadják a jelentkezésüket. A legtöbb sikeres televíziós film így készült, többek között az Emmy-díjra jelölt *Trezor* is. A Filmintézetnél a nagy költségvetésű tartalmak esetében, szakmailag nagyon helyesen, lesz forgatókönyv- és filmterv-fejlesztés is, és itt nemcsak a nagyjátékfilmekre, hanem a televíziós sorozatokra, a tévéfilmekre és a dokumentumfilmekre is gondolhatunk.

• *Manapság, amikor egyre inkább elmosódnak a különbségek a tévé- és a mozifilmek között, van még értelme élesen elválasztani a két terület támogatását?*

Nagyon összetett kérdés, ez a helyzet a filmszakma és a támogató szervezet számára is nagy kihívást jelent. A két terület „elválasztásának” – bár inkább összekapcsolásról lenne értelme beszélni a Filmintézet esetében – pénzügyi és forgalmazás okai is vannak, természetesen a tartalmi-műfaji indokokon túl. Van film, amelyek a témájukból vagy megvalósításukból kifolyólag jobban érvényesülnek a televízióban, és vannak, amelyek inkább moziba valók, pontosabban ott próbáljuk meg forgalmazni először. A magyar filmeknek, sőt az európai filmeknek nagyon kemény helyzetben kell helytállniuk, a hatalmas marketing-költségvetéssel száguldozó amerikai

filmekkel kell versenyezni a nézőkért. A Filmintézetnél az a cél, hogy – alkalmazkodva az alkotók szándékaihoz – a fejlesztés során segítsünk a pályázónak, hogy az adott filmterv melyik platformon szerepeljen, hol szerepelne a legsikeresebben a tartalom.

• *Min múlik az, hogy egy film a tévében vagy a moziban él meg inkább?*

Nehéz erre röviden és „gyökvesztés nélkül” válaszolni, de alapvetően a témaválasztás, valamint a megvalósítás minősége és körülményei a döntőek. Hiába jó ugyanis a témád, ha a forrásaid, a lehetőségeid nem elégségesek ahhoz, hogy jó kiállítású filmet csinálj, akkor a film „le fog esni a vászronról”, elbukik a nézőkért folytatott küzdelemben. Ugyanakkor sok dokumentumfilm jól megélt a moziban, hogy két témájában közeli filmet említsünk, a *Puskás Hungary* vagy a jóval kisebb összegből készült *Magyarok a Barcelonáért* nagyon sikeres volt. Az életút-követő vagy komoly társadalmi témákat feldolgozó dokufilmek is sokszor fészegetik a kereteket. Van, amelyik sikeres a moziban, mint például az *Új Eldorádó*, a legtöbb esetben azonban inkább a tévében vagy alternatív forgalmazásban van a helyük. A Mecénatúra is több, nemzetközileg is sikeres dokufilmot támogatott, például az *Egy nő fogságban* vagy *A létezés eufóriája* című alkotásokat.

• *Az alkotók többsége még mindig moziban szeretné látni a filmjét.*

Úgy érzem, ez kissé változóban van, habár a mozi nyilván nagy vonzerő. Ma már nem értékítélet, hogy mozira vagy televízióba készül egy film. A *berni követ* az első vetítésén 270 ezres nézettséget produkált, a *Mindenkit* a közmédia visszajelzése alapján 600 ezren nézték meg. Ezeket a nézőszámokat moziban elérni nagyon nehéz lenne. Fontos, hogy nem szabad moziforgalmazásra kényszeríteni olyan filmet, ami kiesik onnan. A filmművészet a kortárs kultúra egyik legdinamikusabban változó ága, érzékeny szenzorként reagál a változásokra, a technikai fejlődésre is. Gondoljunk bele, milyen izgalmas korban élünk ma, amikor olyan filmgyártó vállalatok jönnek létre, mint a Netflix, amelyek új struktúrában, új finanszírozással állítanak elő tartalmakat.

• *Mit lehet a Netflix-modellből átültetni Magyarországra?*

Az állami szerepvállalás és döntéshozatali struktúra felépítése és annak működtetése is folyamatos fejlesztést, nyitottságot, átgondolást igényel. Káel Csaba kormánybiztos új egyik legattraktívabb terve a „magyar Netflix” elindítása. Ezen az online platformon időkorlát nélkül elérhetőek lesznek a kortárs és a régi magyar filmek. A VOD sok műfaj, így a kisjátékfilmek forgalmazási nehézségeire is megoldást jelenthet, hiszen például egyik kedvenc műfajomat, a kisjátékfilmeket a hosszuk miatt szinte lehetetlen moziban vetíteni, és a televíziós műsorstruktúrába is nehezen férnek bele. Kormánybiztos úr idén szeptembert hirdette meg az új felület elindítására, a Filmintézet feladata lesz, hogy az emberek tudják, hogy a magyar filmek végre egy online platformon elérhetőek (amely szélesebb elérést biztosít majd, mint az egyébként remek és példaértékű munkát végző NAVA), így sok más érték mellett a kisfilmeket is meg fogják találni ott a filmparatók.

Persze a VOD csak az egyik szelete a filmforgalmazásnak: át kell gondolni a magyar filmek külföldi fesztiváloztatását, valamint a hazai és külföldi forgalmazását is. A személyes véleményem az, hogy a magyar filmek hazai moziforgalmazását nemzeti kultúránk védelmének érdekében segíteni kell.

• *Jegyár-csökkentéssel?*

Tudjuk, hogy a kortárs magyar filmnek a moziban a *Star Wars*-szal kell versenyezni. Reménykeltő példa Csehországé, ahol nem ritkák a több százreszes, milliós nézőszámok, ehhez kell felzárkóznunk.

• *Elképzeltető, hogy kifejezetten az online platformra készüljenek filmek, mint a Netflix esetében? A Médiatanácsnak is volt online filmes pályázata.*

Hasznos és eredményes program volt a Neumann János online filmes pályázat, amelynek keretében sok díjnyertes film készült. Igény is van az online tartalmakra, de azt gondolom, ezek főszabály szerint nem nagyjátékfilmek lesznek, hanem inkább rövidebb mozgóképek, ismeretterjesztő vagy érték-megőrző projektek. Több erdélyi alkotó készített értékes anyagot, jó példa Zsigmond Attila Maros-menti kastélyokról forgatott filmjei (*Történelem a Maros sodrásában*), amelyek szintén az érték-megőrzést vállalták fel. Ki tudja, sok esetben meddig lehet még megőrizni, feldolgozni egy-egy témát...

• *A Médiatanács-támogatásnak feltétele volt, hogy a produkció bemutatási szándéknyilatkozatot szerezzen egy tévécsatornától.*

Sok alkotó panaszkodott arra, hogy a csatornák éjszaka vetítették a filmjét, így az nem jutott el a nézőkhöz.

Megértem az alkotókat, akik úgy érzik, nem jutott el annyi nézőhöz a filmjük, amennyihez eljuthatott volna, de nehéz erre általánosságban válaszolni. A közmédiában a természetfilmek és az animációs filmek kaptak önálló felületet is, nagyon sok filmmel szépen és értőn foglalkoztak, a Spektrum a kortárs magyar természetfilmeket vetítette nagy arányban és nagy reklámmal. Vannak nehezebb sorsú műfajok, de törekszünk rá, hogy a magyar dokumentumfilm és kisjátékfilm is megtalálja a megfelelő fórumát. Kormánybiztos úr tárgyalásokat folytat különböző médiaszolgáltatókkal, biztos vagyok benne, hogy a közeljövőben ezen a téren is lesz érdemi előrelépés.

• *A támogatás összege is emelkedhet? Az alkotók visszajelzése szerint a nyugati összegek töredékéből dolgoznak. A Médiatanács 10, az Inkubátor Program 22 millió forintban maximalizálta a támogatást, míg a Filmalap átlagosan 15-20 millió forint körüli összegeket ítél meg dokumentumfilmekre.*

Emelkedik a támogatási keret és az egyes filmek támogatásai, erre már vannak is példák. A Filmes Döntőbizottság moziforgalmazásra készülő dokumentumfilmeket támogatott: a Trianonról szóló és a Hosszú Katinka-doku is nagyobb összeget kapott, (A béke követei

Bergendy Péter: **Trezor** (werkfotó)

175, a *Katinka* 560 millió forintot – S.T.), de ezek már ebben a műfajban sem eltűzött számok, ugyanis, ha jogdíjakat kell fizet-

ni az olimpiai közvetítésre, archívokat világforgalmazásra, vagy ha sok külföldi helyszínre kivonul a stáb, az mind óriási költséggel jár.

• *A fél- és egyórás televíziós dokumentumfilmek esetében 10 és 20 millió forint a maximális támogatás. Ez elegendő összeg?*

Két pályázat esetében a rendelkezésre álló források optimális felhasználása ezt a keretet teszi lehetővé, de lesznek pályázatok más, jóval nagyobb műfaji kerettel is. Egy film költségvetése mindig a témától és az elkészítés módjától függ. Egy „beszélőfej” portréfilmre a 20 millió forint is sok lehet, de ha sok és komoly archív felvételt használ a film, akkor a 100 millió is kevés, mert a felhasználási jogokat ki kell fizetni. A Filmintézetnél nincs kizárva a koprodukció lehetősége, és ne feledjük, hogy a közvetlen támogatási összeghez még hozzájön a közvetett támogatás, amely a költségvetés 30 %-a is lehet.

• *Van még más terület is, amely fejlesztésre szorul?*

A filmforgalmazás, a fesztiválszereplések, a hazai fesztiválok támogatási struktúrája, a művészmozik, valamint a filmes folyóirat- és szakkönyvkiadás támogatását is át kell gondolni, zajlik is ilyen munka a Filmintézetben. Szerencsére van forrás – elképzelés és jó szándék is – a magyar mozgóképre, úgyhogy ezeken a területeken is lehet fejlődni. Lesz is előrelépés. •